

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

H. Smit, Barendrecht

Aanvaarden wij Gods exclusieve zorg?

(Deut. 11 : 10-12)

„... een land, waarvoor de HERE, uw God zorgt...”

Oproep tot vreugde in God!

„...een land, waarvoor de HERE, uw God zorgt...” –een oproep tot vreugde in God! Denkt u maar eens na over die namen! „HERE”: de God die er werkelijk is! Die hier en nu verlossend heeft ingegrepen in de uitleiding van zijn volk uit Egypte. Die niet opgeborgen wil worden in een oud verhaal over een betere oude tijd, waarin de vaders iets groots van Hem gewaarwerden, maar die geëerd wil worden als de machtige liefdevolle God van het heden en ook van de toekomst! En dan die andere naam: „Uw God”! Naam van liefdevolle verkiezing. Naam van het Verbond. Israël als een allerbijzonderst geliefd bezit van die grote heilige God! Het mag leven in zijn hand en in zijn hoede. Het kan en mag en moet op Hem rekenen in alles.

Als nu van het beloofde land wordt gezegd, dat *deze* God ervoor zorgt, dan is dat een oproep tot vreugde. Israël kan onder de koepel van machtige en liefdevolle zorg leven in vrede en in vreugde. In dat beloofde land! En de vreugde mag nog groeien als in het vervolg nog verder gesproken wordt over die machtige en tere zorg van de HERE: Steeds is Hij met en voor dat land bezig. Steeds waakt Hij over de woning van zijn volk. Het land verdwijnt nooit uit zijn liefdevolle zorg, nooit uit de blik van zijn Goddelijke ogen! Inderdaad, een oproep tot vreugde in God!

Niet naar de mens!

En toch..... voor de mens-van-nature

is er een groot „Maar” aanwezig. Als hij met zijn natuurlijke ogen (en meer niet!) de dingen bekijkt, die hier aan de orde zijn, dan komt hij helemaal niet tot de vreugde! De HERE laat hier een groot verschil zien tussen Egypte en het beloofde land! In Egypte had men de jaarlijkse overstroming van de Nijl. En men deed daar al zijn best om dat kostbare Nijlwater-met-slib vast te houden en te leiden over de verschillende landerijen heen. Dat was mogelijk in dat vlakke land. Men had daarvoor instrumenten, die we nu natuurlijk heel primitief zouden noemen. Misschien een soort voetschepen. De tekst spreekt van een „kunstmatig drenken” en dat wijst op al die maatregelen die men nam om het Nijlwater zoveel mogelijk te benutten. Zwaar en moeizaam werk! Maar men deed er wat aan!

Dan het beloofde land! Bergen en dalen. Water drinken van de regen des hemels! Met een schok bemerk je dan toch, dat de zorg van de HERE *exclusief* bedoeld is. In die zin, dat het eigenlijk uit je *eigen* handen is weggenomen! De HERE zorgt. Maar de keerzijde is, dat je zelf maar heel weinig kunt doen om een goede oogst te garanderen. Regen! Veel onzekerder dan de Nijloverstroming! Bergen en dalen – iets heel anders en iets veel „onmogelijkers” dan het vlakke land van Egypte, waar je tenminste nog wat kon dóen!

Eigenlijk bevat deze tekst een duidelijke *test* voor het geloof in de HERE! Is Israël echt blij met deze woorden? Met die *exclusieve* zorg van de HERE? Of zou het eigenlijk veel

Inhoud

- 297 Drs H. Smit,
Aanvaarden wij Gods
exclusieve zorg?
- 298 Drs H. Algra,
Kind en Geloof
2. Kinderangst en geloof
- 299 Ds J. Kranenburg,
Pastorale Notities
- 300 B. R. Steenberg,
Effatha – een springlevende
100-Jarige
- 301 Petra de Groot,
Terugzien op een goede
Vergadering
(laatste zitting LV 1988)
- 302 Een pleidooi voor de recht-
staat (4)

liever iets „Egyptisch” in het beloofde land willen importeren? De mogelijkheid er zelf nog iets aan te doen! De mens-naar-God verheugt zich en ziet de zorg van de HERE als een top-punt van zekerheid! De mens-van-nature reageert met wenkbrauwen-gefrons en verliest de vreugde. Want hij ziet niet verder omhoog dan de bergen, die de eigen werkzaamheid zo blokkeren. Hij ziet niet meer op tot de HERE! En hij blijft staan bij de „klimatologische” onzekerheid van de regen zonder dat hij rust vindt in God! Alles wordt onzeker! Inderdaad, een test voor het geloof!

De garantie voor de gemeente van Christus

Wanneer we belijden, dat deze God van Israël ook onze God is, dan is het onmogelijk Deuteronomium 11 te verklaren tot een stem-uit-het-verleden, die nu geen enkele betekenis meer zou hebben. Dat kan niet. Dat oude woord komt direkt ter sprake als

wij de vraag stellen naar de „garantie” die aan Christus’ gemeente van vandaag geboden wordt.

Ik denk aan Zondag 19, waar gevraagd wordt welke vrucht ons toevalt uit de heerlijkheid van ons hoofd Christus, die gezeten is aan Gods rechterhand. In het antwoord wordt gesproken van de uitstorting van de hemelse gaven door de Geest en van de bescherming en bewaring tegen alle vijanden. Hier kan de oude zonde ingrijpen, de zonde van het verlangen naar de „Egyptische” zelf-werkzaamheid. We zouden de beschermende macht van Christus uit zijn handen willen nemen om die in onze eigen handen te nemen!

In de Middeleeuwen kwam het tot een machtige theorie, die inhield, dat de paus als Stedehouder van Christus op aarde in feite zowel de geestelijke alsook de wereldlijke macht in zijn persoon verenigde. Hij moest hier op aarde erkend worden als de koning der koningen! Hij had het in zijn eigen hand te nemen. En dan tegelijk die titel „Stedehouder van Christus”. In feite werd dat de gevolmachtigde *vervanger* van Christus. Want de ernstige vraag „Wat wilt Gij, Christus, dat we doen zullen?” werd niet meer gesteld! De vervanger had te handelen vanuit eigen macht en inzicht!

De regen van het beloofde land werd vervangen door de „kunstmatige bevoeiing” van Egypte. Wij nemen het alles in eigen hand!

De kerk viel terug op haar eigen kracht en op haar eigen gewicht. En zij is er reddeloos doorheengezakt! Samengang van zonde en oordeel!

Zekerheid

Aanvaarden wij Gods exclusieve zorg? Troosten wij ons met de macht van Christus, die we nooit in onze eigen hand kunnen nemen? Zijn we verheugd in God vanwege een bewaring, waarover we evenmin kunnen beschikken als Israël indertijd over de regen?

Van nature vinden wij het jammer en hoogst onzeker, dat aan de gemeente geen wereldlijke macht is toevertrouwd.

Maar in het geloof verheugen we ons over de goede boodschap, dat ons heil in een veel grotere en sterkere hand ligt dan de hand van onszelf ooit zou kunnen zijn. Zekerheid!

Ook wij: Opgeroepen tot de vreugde in onze God en hemelse Vader in Christus! En ook nu is dat een grote test voor ons geloof!

H. Algra, Den Helder

Kind en geloof

2. Kinderangst en geloof

Vorige week kwam aan de orde dat er een verband bestaat tussen de ontwikkeling die het kind op allerlei gebieden meemaakt en de wijze waarop het het geloof beleeft. Over de peuter - en kleuterleeftijd werd opgemerkt dat kinderen in deze fase angstig kunnen zijn (Rümke en Fowler).

Deze week wordt nader ingegaan op angsten die bij het jonge kind kunnen ontstaan. Deze angsten kunnen onder sommige omstandigheden het geloofsleven blijvend belasten.

De magische wereld van het jonge kind

Jonge kinderen leven in een magische wereld: in hun denken kan eigenlijk alles. De keerzijde hiervan is dat er ook heel vreemde dingen kunnen gebeuren. Het is geen enkel probleem dat Sinterklaas met paard en al over het dak rijdt en Roodkapje en de boze wolf zijn zo echt als het maar kan. Maar wat overdag een spannend verhaal is, wordt alleen in het donker heel beangstigend. Doordat peuters en kleuters (verstandelijk) nog niet in staat zijn om verschillende dimensies met elkaar te vergelijken kunnen ze opeens bang zijn dat ze door de stofzuiger worden opgezogen of tijdens het maken van een foto in het fototoestel verdwijnen. Bovendien hebben jonge kinderen een rijke fantasie, maar een gedachte die uit de kinderlijke fantasie voortkomt kan een minuut later als werkelijkheid worden ervaren. Ook vatten kinderen ‘onze’ taal vaak (te) letterlijk op: als moeder zegt dat de mieren ‘alles’ opeten kunnen ze ook het speelgoed of zelfs jou opeten..... Ook trekken kinderen soms een onjuist rechtstreeks verband tussen gebeurtenissen. Zo kan een koppige peuter denken dat hij als straf voor zijn gedrag in het ziekenhuis moest worden opgenomen.....

Ter relativering moet worden opgemerkt dat peuters en kleuters vaak heel blij en onbeveng kunnen zijn, maar dat ze op sommige momenten beheerst worden door angst. Angsten zijn overigens ‘normaal’: ze horen bij de ontwikkeling van kinderen. Ieder kind kent zijn eigen angsten, die geen opvoeder kan vermijden. Ze hebben ook een positieve, beschermende functie: wie niet bang is loopt veel risico’s.

Misverstanden.....

Na deze algemene opmerkingen over kinderangsten wordt nu het verband met de geloofsopvoeding aan de orde gesteld. Bijbelse begrippen (zoals God, de duivel en de hel) zijn soms „een verschrikkelijke realiteit” (Rümke) voor

de kleuter. Kennelijk kunnen angsten die bij ieder kind een rol spelen een ‘religieuze lading’ krijgen. Bij wijze van voorbeeld twee citaten:

„God kan alles. God is vaak een boeman, beangstigt het kind zeer. Als de hond van de buurman jou pijn kan doen, kan God dat zeker..... Deze angsten kunnen het gevolg zijn van misverstanden in het denken van het kind” (1, blz. 106). De overeenkomst met eerdergenoemde voorbeelden is duidelijk: het kind vat een uitspraak letterlijk op („God kan alles”), maar trekt ook direct een (beangstigende) konklusie naar zijn eigen situatie.

„Een 4-jarige kleuter vroeg zijn moeder honderd-uit over hóé God de muilen van de leeuwen toegestopt had. Zelf stelde hij het zich zo voor, dat de tanden van de leeuwen vastgebonden zouden zijn, of op slot zouden zitten. In bed zei hij tegen God: „God, ik ben net zo dapper als Daniël. Zet maar een paar leeuwen in deze kamer en ik zal laten zien dat ik niet bang ben.” Maar toen hij dat gezegd had, werd hij pas goed bang. God zou immers kunnen doen wat hij had gevraagd.....”

Bij dit voorbeeld valt vooral op dat de bijbelvertelling in de fantasie van de kleuter een eigen leven is gaan leiden. In dit verband waarschuwt Fowler opvoeders om rekening te houden met deze fase van ongebreidelde fantasie bij kinderen en hen geen onnodige angsten te bezorgen. „Wat dragen wij aan over God, duivel, hel, hemel, beloning en straf? Is het wel goed om alles wat wij (denken te) weten over deze realiteiten door te vertellen aan kinderen in deze leeftijd? Allerlei angstvisioenen en vernietigings-beelden kunnen bezit nemen van de hoofden en harten van onze kinderen.” (2, blz. 25).

Het beeld van God

Welke plaats heeft God in het leven van kinderen? Volgens Dr Bruce Narramore kan al bij jonge kinderen een (blijvend) onbijbels beeld van God ont-

staan. Hij citeert in dit verband een boek met een treffende titel: „*Your God is too small*”. God is wel de straffende God, maar geen vergevende God. Narramore wijdt een heel hoofdstuk aan de wijze waarop het kind God leert te zien. Een harmonieus gezin vormt in zijn denken een belangrijke basis voor het ontwikkelen van een bijbels beeld van God.

Naast het beeld van de (alleen) straffende God vraagt Narramore ook aandacht voor het eveneens onbijbelse beeld van de 'overbeschermende' God, naar wie zwakke kinderen vluchten om de werkelijkheid van het leven te mijden. Hij illustreert zijn visie met een aantal duidelijke voorbeelden (3, blz. 95 e.v.).

De straffende God

In dit artikel gaat het over het beeld van de straffende God. Doordat kinderen vaak rechtstreekse voorstellingen maken bij vertellingen, kan iedere vertelling (of het nu uit de bijbel is of uit een ander boek) aanleiding zijn tot misverstanden. Ondanks de goede bedoelingen van de verteller wordt het kind – omdat het een verhaal anders interpreteert dan verwacht werd, of omdat het in zijn fantasie een eigen leven ging leiden – angstig. Deze angst is echter niet blijvend, andere (positieve) ervaringen en een verdere ontwikkeling dringen de angst naar de achtergrond.

God straft met de hel

Anders ligt het wanneer God als 'druk-middel' bij de opvoeding wordt gebruikt. Dan kan de hel „een dreigende stok achter de deur in de geloofsopvoeding van veel kinderen” worden. „Pas op, God vergeet niets, Hij ziet alles, en schrijft alles op in Zijn grote boek!” (4, blz. 36). Wanneer de opvoeder niet in staat is om het kind tot de orde te roepen, wordt God er als beangstigende derde bij gehaald.

„Soms echter stuurt de opvoeder recht op het wekken van dergelijke angsten af. Zo vertelde mijn oude Ierse vriend dat toen hij nog een peuter was, zijn vinger in de kaarsvlam werd gehouden... 'om hem een les te leren'. „Zo zal het nu eeuwig zijn in de hel en dan over je hele lijf!” Zulke geschiedenissen kunnen religieuze trauma's van de eerste orde worden (1, blz. 107).

„Als het kind een boodschap aan moet horen dat er een duivel is die ons mensen belaaft, zo zeker als God er is en 'alles ziet' en als er dan nog bij wordt verteld dat deze machten kunnen beslissen over je eeuwige heil, dan is dat geen kinderspel meer. En wat te denken van de opvatting dat een boos kind door de duivel bezeten was en dat die duivel eruit geslagen moest worden?

Wat een verleiding voor volwassenen

om God te gebruiken net als Sint-terklaas, een soort boeman en dat alles om het kind maar zoet te houden. „*God was voor ons een eeuwig loerende politieagent, die ook toekijkt hoe het stoute kind van de suikerpot snoept.*” Daarmee werd God direkt in verband gebracht met straf (5, blz. 76 e.v.).

Deze twee citaten (en uit de literatuur zouden er honderden aan toegevoegd kunnen worden) tonen ons niet het beeld van een liefhebbende God, maar van een strenge, straffende God. „Die angst is een vijand van de religieuze ontwikkeling” (1, blz. 107).

Gevolgen voor geloofsoverdracht

Sommige mensen menen dat jonge kinderen niet 'belast' mogen worden met bijbelse verhalen. Daarmee wordt een volstrekt onjuiste konklusie getrokken. Het christelijk geloof hoeft niet 'belastend' te zijn; het kan juist ook voor kin-

deren bevrijdend zijn. Volgende week wordt ingegaan op de vraag welke algemene konklusies uit deze gegevens getrokken kunnen worden in verband met de overdracht van het geloof.

Literatuur

- (1) Prof. Dr. M. J. Langeveld: Kind en religie (Bijleveld, Utrecht, 1966)
- (2) Drs L. van Driel en drs I. A. Kole: Bij-tijds leren geloven (Kok, Kampen, 1987)
- (3) Dr. Bruce Narramore, Opvoeden een opgave (Medema, Vaassen, 1983; Telos-Reeks)
- (4) Ds H. G. Fonteyn: Laatste (on)mogelijkheid? (Kok, Kampen, 1988)
- (5) Dr J. L. Klink, Geloven met kinderen (Ambo, Baarn, 1976).

DE ADMINISTRATIE IS WEER BEREIKBAAR VANAF 1 OKTOBER

J. Kranenburg, Rolde

Pastorale Notities

Bloot

Wie de laatste jaren beslist niet met enig bloot of bijna bloot schepsel geconfronteerd wenst te worden moet zich verre houden van de Europese stranden. Er zit niets anders op. Een moeilijke zaak om aan te snijden want wij hebben met bloot nooit zo goed raad geweten. In mijn jeugd al stond het strandleven in een kwade reuk, ook al vanwege het bloot hoewel het bloot van toen, vergeleken bij nu, geen naam mocht hebben. Het bloot van toen had om zo te zeggen weinig om het lijf. In preken, herinner ik mij, werden wij tegen de verleidingen van het strandleven gewaarschuwd in bewoordingen die het vermoeden wekten dat de predikers er zelf nooit geweest waren. Er was onder ons een dominee die dat als zwakte erkende en die zich op een mooie zomerdag, de broekspijpen opgerold, ter plekke op de hoogte ging stellen. Hij gaf later tegenover zijn catechisanten toe dat het

naar zijn mening niet mee viel om met zovelen bijeen onzedelijkheid te bedrijven, zodat zijn bezwaren voor een deel bezweken onder de feiten. Wij moesten het zelf maar zien maar wel voorzichtig blijven. Wij bleven het met bloot moeilijk hebben. Wel hoorden wij af en toe dat bloot beslist niet vies was, een vermoeden waar wij zelf ook al toe gekomen waren, maar wat er dan precies op tegen was, werd niet duidelijk. Ook de mate van het bloot bleef een zorgelijke zaak en vaak was het leven de leer vooruit. Moeders bleven het moeilijk hebben met dochters, met name over strandkledij. Een gereformeerde professor in de ethiek bood in de vijftiger jaren enig soelaas door de stelling dat christen-zijn inhield dat je enkele modes achter bleef, maar ook deze regel bleek slechts beperkt houdbaar. Er zijn niet veel moeders die het aandurven hun dochters ook maar één mode achter te laten blijven. Je kunt ze tenslotte niet voor gek laten lopen.

Maar diep in ons blijft er iets knagen. Wie enkele dagen aan het strand verblijft merkt dat het bloot hem eigenlijk niets meer doet. En dat is nu een feit dat ons verder helpt. Ik hoorde aan het strand een gesprekje tussen twee jongetjes. De één zei: „Wat een bloot zeg!” De ander reageerde: „Nou en?” Hij bedoelde: mij doet het niets. Ergens in die richting moeten wij het misschien zoeken. In het laatste nummer van „Beweging” werd een woord van prof Rookmaaker geciteerd: „het erge is niet de sexualiteit in de film, maar dat het niets betekent”. Zo'n woord helpt je verder: het erge is niet het bloot aan het strand, maar dat het je niets meer doet. Dat is anders bedoeld. Het mag je wel wat doen. Het mag bewondering wekken en verlangen en soms een beetje ontroering en dat doet het niet meer. Toen Rebecca voor het eerst Isaäk zag nam ze haar sluier en bedekte zich. Ze moet gedacht hebben; dat bewaar ik voor hem (Gen. 32). Van het strand van Normandië terug naar het bijbelse zuiderland is niet mogelijk. Dat mag ook niet. Maar misschien is het toch een beetje jammer dat we niet tijdig, maar dan met de goede argumenten, gezegd hebben: verder niet.

Effatha – een springlevende 100-jarige

Effatha. Voor ons allen ongetwijfeld een bekende klank uit Marcus 7, waar ons verteld wordt, dat Jezus een moeilijk sprekende dove geneest. Het lijkt mij goed om de kernpunten uit deze geschiedenis te gebruiken om na te gaan of het Christelijk Instituut voor Doven „Effatha” deze punten in zijn programma gestalte probeert te geven en zo ja, hoe dat in de afgelopen 100 jaar geprobeerd is.

„En zij brachten tot Hem een dove” (vers 32). De dove is voor de mensen die hem tot Jezus brengen, kennelijk een zorg. Wat moet er van hem worden als hij niet kan functioneren in de gemeenschap?

„Jezus nam hem terzijde...” (vers 33-35). Jezus deelt de zorg voor de dove en benadert hem op de wijze waarop een dove te benaderen is: met behulp van mimiek, gebaren en spreektaal.

„Word geopend”. Dit is voor Jezus kennelijk de absolute voorwaarde voor verder functioneren en ontplooiën van deze dove mens: hij moet toegankelijk worden voor alles wat de gemeenschap hem biedt en hij moet kunnen meefunctioneren in die gemeenschap.

„Hij heeft alles wel gemaakt” (vers 37). Het leven is pas werkelijk goed wanneer mensen, naar Gods bedoeling, in waarachtige gemeenschap met Hem en met elkaar kunnen leven.

Zijn de doven ook ons een zorg? Ruim 100 jaar geleden hebben de Nederlandse kerken in elk geval beleden, dat zij tot dat moment weinig oog hadden voor de nood van doven.

Wij, christenen, lieten de zorg voor doven over aan anderen. En al hebben de Christelijke Gereformeerde Kerken een belangrijke rol gespeeld in de oprichting en de uitbouw van de Vereniging „Effatha”, van enige trots mag geen sprake zijn, als we bedenken dat wij het Evangeliewoord op dit punt zo lang het zwijgen hebben opgelegd! Het „word geopend!” werd door onze vaders heel duidelijk in een breed kader gezet: dove kinderen moeten onderwijs ontvangen dat past bij hun mogelijkheden en onmogelijkheden! Dat onderwijs moet tevens dienstbaar gemaakt aan onze grote opdracht: dove mensen toegankelijk maken voor het reddend evangelie van Jezus Christus. Ook onder doven moet er gezaaid kunnen worden, zodat God de wasdom kan geven!

Zonder enige reserve mag gesteld worden, dat ook anno 1988 de dove de Vereniging „Effatha” een zorg is. Nog

steeds staat de geopende deur centraal in het vignet van Effatha: dove kinderen kunnen bij ons gebracht worden door iedereen die zijn of haar zorg voor het dove kind met ons wil delen. Door iedereen! In het bijzonder geldt dit natuurlijk voor mensen die heel bewust gekozen hebben voor christelijke zorgverlening. Maar Effatha wil, óók heel bewust geen gesloten instituut zijn: de deur staat ook voor anders denkenden open. Daarmee heeft Effatha niet voor de gemakkelijkste weg gekozen, dat zal duidelijk zijn. Op de risico's van deze keuze kom ik verderop in dit artikel nog terug. Wel moge duidelijk zijn, dat deze keuze alleen maar te rechtvaardigen is als wij dove kinderen van niet-christelijke ouders óók beschouwen als kinderen die aan onze zorg worden toevertrouwd; kinderen op wie óók het woord: „Effatha – word geopend” van toepassing is: ook zij mogen vallen binnen de lichtkring van het Evangelie.

Woorden – gebaren

Op het gebied van de benadering van dove kinderen heeft zich de afgelopen jaren een vrij ingrijpende wijziging voorgedaan. Toen Effatha 100 jaar geleden startte met dovenonderwijs, slopen onze voorgangers aan bij de methodieken die toen in Europa gangbaar waren: dove kinderen moesten leren spreken. Daar zat een zeer principieel uitgangspunt achter: om echt menswaardig te kunnen functioneren moet je kunnen spreken.

Daarmee koos men voor een zeer moeilijke weg, zowel voor het kind als voor de opvoeder. Een doof kind leren spreken is een zeer moeizaam, langdurig proces. Zò moeizaam, dat de toevoeging uit Marcus 7: een dove *die moeilijk sprak* ons als overbodig in de oren klinkt: welke dove spreekt er *niet* moeizaam? Bovendien mag je de vraag stellen: is spreken de meest natuurlijke wijze van communiceren voor iemand die niets hoort, ook zijn eigen spraakgeluid niet?

Dat Effatha na een aantal jaren toch gekozen heeft voor een systeem waarin

gebaren een grote rol spelen komt voort uit deze gedachtengang: welke psychische schade loopt een kind op wanneer het in zo'n belangrijke levensfase als de eerste levensjaren zijn, niet kenbaar kan maken wat er in hem leeft; geen wezenlijk contact heeft met anderen, kortom: buitengesloten is?

De resultaten van deze beleidswijziging zijn verbluffend: dove kinderen horen er werkelijk bij. De moeite ligt nu aan onze kant: wij, vlotte, boeiende, briljante sprekers moeten onze *handen* leren gebruiken! Laten we ons niet schamen, maar een voorbeeld nemen aan de wijze waarop Jezus de dove benaderde.

Zorgverbreding

„Word geopend”. Nog steeds een belangrijke opdracht. In de afgelopen 100 jaar is er sprake geweest om wat tegenwoordig wordt genoemd: zorgverbreding.

Nieuwe opleidings- en beroepsmogelijkheden zijn ontdekt. Doven zijn niet meer de houthakkers en waterputters van de maatschappij. En weer past ons bescheidenheid: het zijn heel vaak de doven zelf die ons moeten aansporen toch vooral nieuwe wegen te blijven zoeken.

Ook op medisch en technisch gebied zijn er belangrijke vooruitgangen te boeken. Woog de zeer omvangrijke hoorapparatuur zo'n 40 jaar geleden nog kilo's, tegenwoordig houden we het bij de haast onzichtbare oorhangers op grammen! Maar wat belangrijker is: kwalitatief is de apparatuur met sprongen vooruitgegaan.

Naast alle inspanningen op onderwijsgebied mogen de pedagogische veranderingen niet onvermeld blijven. Een doof kind is niet een kind, waarop wij alleen maar onze gespecialiseerde, intellectueel-gerichte technieken behoeven los te laten: kind en gezin verkeren vaak in opvoedingsnood. Naast de vraag: hoe wordt dit kind een goed lid van de maatschappij, klinkt steeds vaker de vraag: help ons kind te laten uitgroeien tot een geestelijk gezond mens! De aan het instituut verbonden internaten willen deze zorg met de ouders delen en hen met raad en daad bijstaan.

In een christelijk instituut dient heel dit zorgpakket te staan op de basis die Jezus aangaf met het woord: Effatha. Echte gemeenschap vindt een mens pas als hij zich weet opgenomen in de gemeenschap van Gods volk. De diepste ellende van een (doof) mens is niet, dat hij buiten de *menselijke* gemeenschap staat, maar dat hij buiten de *gemeenschap met God* staat! Niet-horen voegt daaraan toe: het moeten missen van de relatie met de gemeente, het niet kunnen horen van de Boodschap! Voor deze dimensie van de doofheid hebben onze vaders in 1888 een scherp oog gehad.

Wanneer wij anno 1988 ook kinderen van niet-christelijke ouders opnemen

dan is dat alleen maar gerechtvaardigd wanneer:

- de doorwerking van de christelijke identiteit niet wordt belemmerd;
- christen-ouders de christelijke opvoeding van hun kinderen niet in het gedrang voelen komen;
- medewerkers van Effatha het „word geopend” in de diepste betekenis van het woord ook aan die kinderen mogen laten horen.

Alleen onder die condities zal ook van het huidige Effatha gelden, dat het er werkelijk goed toeven is.

Petra de Groot, Amstelveen

Laatste zitting Landelijk Vergadering 1988:

'Terugzien op een goede Vergadering'

Het agendum van de laatste zitting van de Landelijke Vergadering afgelopen zaterdag was overvol. Ter bespreking stonden: de Theologische Studie Begeleiding, gezangen, Radio en TV-aangelegenheden, financiën en voorbereiding van de volgende Landelijke Vergadering. Verder kwamen ook de herziene voorstellen over studieschuld en over binnenlandse contacten met andere kerken ter moderamentafel. Ook werden tal van commissieleden (her)benoemd.

Praeses J. C. Schaeffer had als openingstekst Psalm 27 gekozen. „De dichter van Psalm 27 zet zijn lied juichend in met 'De HERE is mijn licht en mijn heil voor wie zou ik vrezen?' Er lijkt niets te zijn dat dat vertrouwen kan schokken. Maar halverwege de psalm lijkt het of de dichter afknapt: 'Hoor, HERE, hoe ik luidde roep, wees mij genadig en antwoord mij'. Op dat moment is zijn zekerheid weg. Het is typisch dat een mens kan juichen en diep in de put zitten. Het ligt er dan ook aan waar je naar kijkt. Naar het geloof in de levende God. Dan volgt een dringend smeekgebed; David gelooft, maar hij smeekt om het geloof te mogen behouden. Alles komt erop aan dat zijn oog gevestigd blijft op God. Gods goedheid zien in het land der levenden. God is er om onze nood te verlichten. Hij geeft zekerheid waar twijfels zijn, wijsheid waar vragen zijn. 'O, als ik niet had geloofd des HEREN goedheid te zien in het land der levenden'. Wij geloven, Heer kom ons ongelooft te hulp”, aldus Schaeffer.

Studiebegeleiding

Tijdens de bespreking van het rapport van de Raad van Toezicht en Advies en de Theologische Studie Begeleiding (TSB) kwamen drie punten aan de orde: de bezwaren van sommige afgevaardigden tegenover één van de studiebegeleiders, de werving voor nieuwe studenten en het toezicht van de kerken op de TSB. Omdat het eerste punt over

Het „alles wel maken” ligt niet in onze macht. Ons past wel het voortdurende gebed om de leiding van de Heilige Geest, die ons wil gebruiken om doven tot Jezus te brengen.

Van de christelijke gemeente vraagt Effatha het werk in z'n volle omgang in de dankzegging en de voorbede te gedenken op zondag, 9 oktober.

Dankzegging voor alles wat God gegeven heeft. Voorbede om alles wat nog te doen staat, te mogen doen in het licht van Marcus 7: „En zij brachten tot Hem een dove”.

een persoon ging, besloot het moderamen een vergadering in comité te houden (gesloten voor pers en publieke tribune). Nadat de vergadering weer geopend was, werd door ds G. van Keulen (regio Harderwijk) gesteld dat in het rapport van de Raad van Toezicht en Advies geen sprake is van bezwaren tegenover één van de studiebegeleiders. Van Keulen's vraag was of de raad de verontrusting deelt over de uitlatingen van ds H. de Jong op de Opbouwvergadering van 12 maart j.l. en bij een lezing op de TSB over Paulus gebruik van Genesis 1 en 2 inzake de man-vrouw verhouding.

Ds W. J. van der Linde reageerde daarop door te zeggen dat de raad alleen verslag gegeven heeft in het rapport over de periode '83-'87. De uitlatingen van De Jong zijn niet in die periode gedaan.

Ds G. Roukema, lid van de Raad, zei dat de besprekingen binnen de raad over dat onderwerp zijn gegaan, maar die besprekingen vonden pas plaats vlak voordat het rapport voor de Landelijke Vergadering ingeleverd moest worden.

Ds L. W. G. Blokhuis stelde dat het niet de opzet van de regio Harderwijk was om een ketterjacht te openen op één van de studiebegeleiders, maar dat er in onze kerken en buiten de kerken onrust heerst door de persverslagen. Hij had dan ook graag dat er klaarheid over deze zaak kwam. De praeses kapte de

discussie af door te zeggen dat de Landelijke Vergadering er niet was om de uitlatingen van De Jong te bekritisieren, maar om te praten over het rapport als zodanig.

Br. Schat vroeg wat de Raad van Toezicht en Advies zou kunnen doen om meer studenten te werven. Ds G. van Keulen gaf het advies om een open dag/avond te houden om zo de belangstellenden persoonlijk informatie te geven. Ds Roukema vertelde dat er een folder was gemaakt en dat er een bericht naar de plaatselijke gemeenten voor de kerkbladen zal gaan.

Over het toezicht van de kerken op de TSB zei ds J. Bouma: „Het toezicht moet stellig kritisch zijn en er moet rekening gehouden worden met de functie die een begeleidend instituut heeft. De TSB als instituut moet zich wat sterker en duidelijker profileren, zonder dat dat de werkplaatsfunctie schaadt, want het belang van de TSB wordt binnen de kerken onvoldoende geproefd”. De Landelijke Vergadering aanvaardde het verslag en het financiële overzicht van de Raad van Toezicht en Advies.

Gezangen

Br J. H. Klein, commissielid, gaf toelichting op zijn minderheidsrapport en het daaruit volgende voorstel. Zijn voorstel kwam hierop neer dat er een eigen liedbundel moet worden samengesteld. Het meerderheidsrapport, verdedigd door commissielid Biewenga, pleitte voor een selectie uit het reeds bestaande rode liedboek. Dat voorstel werd aangenomen door de afgevaardigden.

Verder werd het voorstel van de gemeente Almere over een aanvullende liedbundel besproken en in stemming genomen. Het bleek dat er binnen onze kerken ook ruimte is voor de aanvullende bundel, die ongeveer 40 liederen bevat.

Het voorstel van de Commissie voor Contact en Samenspreking binnenlandse kerken werd met een grote meerderheid van stemmen aangenomen. In dit voorstel staat onder andere: De Landelijke Vergadering constateert dat er, ondanks de wederzijdse erkende roeping om tot eenheid te komen en ondanks de door de Commissie gerapporteerde open en broederlijke bespreking, weinig voortgang is op de weg naar die eenheid. Met name de opdracht die de vorige Christelijk Gereformeerde generale synode aan haar deputaten gegeven heeft om „steeds weer aan de orde te stellen de punten, in de Gemeenschappelijke verklaring genoemd” leidt ertoe dat de bespreking zich steeds weer herhaalt”.

Van de commissie van radio- en tv-aangelegenheden waren ds Z. G. van Oene en ds N. 't Hart aanwezig. Ds 't Hart vertelde dat in het overlegorgaan Zendtijd voor de Kerken de volgende

personen zitting hebben: ds Quist (chr. geref.), ds Siegers (geref. vrijg.) en van onze kerken ds Van Oene. „De minister van WVC heeft alle kerken die in dit overlegorgaan plaats hebben verzocht om een persoon te benoemen tot lid van de omroepraad. Dit lid moet de NOS adviseren. Wij hebben, vooruitlopend op de Landelijke Vergadering, ds Van Oene hiervoor benoemd. Verder heeft de IKON gevraagd of wij bezwaar hadden tegen de uitgifte van videobanden van onze kerkdiensten voor bibliotheken. En in ons rapport hebben we verzocht of wij als commissie de machtiging van de Landelijke Vergadering krijgen om invloed uit te oefenen op kerken en voorgangers, wat betreft de tekstkeuze en de uitwerking van de prediking in uit te zenden kerkdiensten”. Na een korte bespreking werd ook dit voorstel aangenomen.

Het voorstel inzake de studieschuld voor studenten en dienstdoende predikanten werd toegelicht door br. M. A. van Helden, commissielid. „Wij hebben de gedachte van een zelfstandig literatuurfonds laten vallen. Ook het idee om studenten een reeks van jaren te ondersteunen vinden wij bij nader inzien toch niet zo geschikt. Wij stellen dan ook voor om een eenmalige bijdrage van 5000 gulden te geven aan de student wanneer hij zich beroepbaar stelt.”.

De Landelijke Vergadering besloot de twee voorstellen inzake de studieschuld van studenten en inzake studieschuld dienstdoende predikanten aan te nemen. In het eerstgenoemde voorstel besluit de Landelijke Vergadering:

- de ondersteuning vast te stellen op maximaal f 5000,-, onder overlegging van een lijst van te gebruiken vakliteratuur, goedgekeurd door de TSB. De uitbetaling zal geschieden, eventueel in termijnen, na de beroepbaarstelling, door de Raad van Toezicht en Advies Theologische Studiebegeleiding.
- de regeling te doen ingaan per 1 oktober. De kandidaten die beroepbaar gesteld zijn in de periode 1 januari 1987 tot 1 oktober 1988 hebben recht op een tegemoetkoming van f 2500,-.

In het voorstel inzake de studieschuld dienstdoende predikanten heeft de Landelijke Vergadering besloten: de commissie voor Hulpbehoevende kerken te verzoeken om in voorkomende gevallen, in overleg met de kerken waar betrokken predikanten dienen, een bijdrage te leveren aan die kerken, zodat haar predikanten zonder zorg kunnen leven van het Evangelie.

Benoemingen

Het moderamenbesluit over financieel beheer Landelijke Vergaderingen en het voorstel over voorbereidingen Landelijke Vergaderingen werd zondermeer aangenomen door de afgevaardigden.

Hierna volgden de benoemingen voor verschillende commissies – onder andere voor de commissie vrouw in het diakenambt: ds L. W. G. Blokhuis, ds L. G. Compagnie, de A. v. d. Dussen, br. H. G. Geertsema (Eck en Wiel), ds J. M. Smelik, ds H. Smit (Barendrecht), zr. Meijer (Bussum) en zr. Vrijmoeth (Zwolle).

De ingekomen stukken bevatten: een brief van de vrijgemaakte kerken van Soemba, een brief van die Gereformeerde Kerk die Kandelaar te Pretoria, een schrijven van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, een brief van zr. Smilde-de Jong en een brief van de Orthodox presbyterian church of America.

L. v. Klinken, Haarlem

Een pleidooi voor de rechtsstaat (4)

Naar aanleiding van dr. W. Aalders, „Luther en de angst van het Westen”.

Van de „normatieve structuur der feiten” uitgaan betekent niet, dat men de zonde een legitieme plaats in het leven toekent. Die plaats heeft de zonde nimmer. Het betekent wel, dat men *bij de inrichting van de samenleving* wat bij voorbeeld de produktie en consumptie van goederen en diensten betreft, van genoemde structuur der feiten dient uit te gaan. Uit te gaan dus onder meer van het feit dat mensen erop uit zijn hun eigen belangen na te streven zonder echter de mensen daartoe te verplichten. *Dit feit (dit gegeven) heeft voor de inrichting van de samenleving (en de overheidstaak) normatieve betekenis.* Luther wilde kerk en staat van de tirannie bevrijden. Hij zette zich daarom af tegen Rome, tegen het pausdom, die de kerk over de staat wilde laten heersen, maar ook tegen de Duitse vorsten, die zich absolute macht (ook over de kerk) toekenden. Hij zette zich ook tegen de radicale christenen van zijn dagen (Müntzer en Karlstadt) af, omdat dezen de overheid verdoemden en het godsrijk proclameerden. Ook dat vond Luther tirannie van de kerk over de staat.

Luther heeft zijn opvattingen neergelegd in een aantal publikaties; ik noem die hier niet, het zijn nogal lange titels; u kunt de namen van deze publikaties vinden in het boekje van Aalders.

Luther was voorstander van de rechtsstaat. Hij moest niets hebben van de vorsten van zijn dagen, die het volk onrechtvaardig behandelden. Hij zette zich sterk af tegen de absolute macht van de vorsten, dat wil zeggen, hij was van mening, dat de vorsten tegenover hun onderdanen gebonden moesten zijn aan wetten en regels.

De Landelijke Vergadering machtigde het moderamen voor afhandeling van lopende zaken. Er kon nog geen melding gedaan worden over de volgende roepende kerk. Ds J. Bouma verklaarde dat er vijf gemeenten aangezocht waren, waarvan drie het in overweging wilden nemen.

Ds J. C. Schaeffer zei in zijn slotwoord dat „wij terug mogen zien op een goede Vergadering. Er was steeds een goede sfeer. Wij hebben samen gezocht naar het heil van onze kerken”. Na de dankwoorden van de praeses en van moderamenlid Bouma werd de Landelijke Vergadering 1988 gesloten.

De volgende Landelijke Vergadering zal D.V. de tweede zaterdag van maart 1991 plaatsvinden.

De absolute monarchie kent dergelijke wetten en regels niet, het volk heeft geen rechten en is overgeleverd aan de willekeur van de machthebbers. Dat nu wilde Luther in zijn dagen veranderd zien. Daaruit blijkt, dat hij geen vorstenknecht is geweest, zoals men hem verweten heeft dan wel nog verwijt.

Luther zette zich af tegen de Roomse opvattingen over kerk en staat (in die opvatting staat de kerk boven de staat). Ook moest hij niets hebben van de Duitse vorsten in zijn dagen, die de staat boven alles stelden en absolute macht uitoefenden over het volk. De radicale christenen van zijn dagen (Müntzer, Karlstadt) noemde hij „dolle heiligen”. Volgens Aalders legde Luther de basis voor de rechtsstaat: de staat heeft een eigen territoir, is niet ondergeschikt aan de kerk, maar is wel gebonden aan de wet Gods. Van een tegenstelling kerk en staat wil Luther niets weten; de staat ligt in het verlengde van de kerk (de kerk de eerste tafel der wet; de staat de tweede tafel der wet). Men zegt wel, dat Luther de basis gelegd heeft voor de protestantse staat: de overheid is constitutioneel gebonden aan wetten tegenover het volk. Gemeente (de kerk) en volk hebben volgens Luther heilige rechten (die daarom dan ook geëerbiedigd dienen te worden). Met deze opvatting zette hij zich onder meer af tegen de Duitse vorsten in zijn dagen, die het volk, de boeren, zeer onrechtvaardig behandelden. De theologische grondslag van de protestantse vrijheid lag bij Luther in de leer van het algemene priesterschap van de gelovigen, die een juridisch opgebouwde hiërarchie onmogelijk

maakt. Met name de uitleg van het boek prediker bracht Luther tot zijn standpunt van de constitutionele rechtsstaat. In 1526, maar meer nog in 1529 op de rijksdag te Spiers werd een begin gemaakt met het verlenen van vrijheid van godsdienst aan de protestanten. Evangelisch gezinde vorsten, die opkwamen voor de nieuwe leer, presenteerden op genoemde rijksdag het staatkundig document, dat *Protestatio* genoemd werd en dat volgens Aalders de basis legde voor de christelijke staat. De evangelische christenen traden hier voor het eerst naar voren tegenover de overheden en machten om hun rechten te doen gelden. Hier ligt volgens Aalders het begin van de constitutionele rechtsstaat. Sinds 20 april 1529 is het dan ook gewoonte geworden om reformatorische christenen aan te duiden met „protestanten”, een naam, die oorspronkelijk dus een politieke kleur had in de zin van democratisch en constitutioneel.

Protestantse naties verschillen van katholieke hierin, dat kerk en staat bewust onderscheiden worden als twee regimenten van God. Beide regimenten staan in de protestantse opvatting tot elkaar in eenzelfde verhouding als de twee tafels van de wet (der tien geboden). De christen is van beide regimenten afhankelijk. Luther vond het fataal kerk en staat te vereenzelvigen, maar ook om deze beide te scheiden in enerzijds een neutrale staat en anderzijds een van de wereld afgekeerde kerk. De kerk kan niet buiten de staat, maar de staat kan ook niet buiten de kerk. Een tweede verschil van protestantse naties met katholieke is gelegen in de verhouding van overheid en volk. Naar reformatorisch besef is het ongeoorloofd en ontoelaatbaar om de vorst te zien als de vertegenwoordiger van een sacrale, hiërarchische orde met soeverein gezag en met absolute macht over de onderdanen. Wanneer men de West-Europese volken vergelijkt met de Zuid-Amerikaanse volken dan vallen deze beide verschillen ook op: in West-Europa constitutionele rechtsstaten, in Zuid-Amerika dictaturen met daarbij een sterk kerkelijk katholiek gezag, dat zich niet fundamenteel afzet tegen de dictatuur, tegen de hiërarchische samenleving aldaar.

Nog steeds is aan dit alles te zien hoe belangrijk de Reformatie voor de politiek, voor de staatkunde is geweest en nog is, hoe belangrijk ook voor de sociale en economische (kortom de hele culturele) ontwikkeling in de West-Europese landen en in de Verenigde Staten.

Luther heeft met zijn uitleg van het boek Prediker niet het ontwerp van een nieuw staatsbestel uit genoemd bijbelboek willen afleiden. Maar de wijsheid van Salomo maakt volgens hem wel duidelijk in welke richting onze gedachten over staat, overheid en samenleving moeten gaan. De overheid mag niet in

uitersten vervallen, maar moet de middenweg bewandelen. Excessen voeren tot tirannie of anarchie. Blijven in het gulden midden is de hoogste staatsmanswijsheid, aldus Luther. Daarin onderscheidt zich het wereldse regiment van het geestelijk regiment. *In de staat gaat het anders dan in de kerk volgens Luther om de gulden middenweg vanwege de overmacht van het kwaad in de wereld. Durf het recht te matigen, aldus Luther, omdat de wereld het hoogste recht eenvoudig niet toelaat.* Soms moet een vorst volgens hem regels en wetten laten schieten, omdat wijsheid billijkheid is. Volgens Luther is het somtijds beter om een opstandige beweging korte tijd voor lief te nemen dan door te grote strengheid de hele staat te gronde te laten gaan. Vuist en harnas houden volgens hem de staat niet in stand, maar alleen wijsheid en verstand. Dat leert ons het boek Prediker, aldus Luther (de geschiedenis leert dat trouwens ook).

In navolging van Salomo achtte Luther school en onderwijs van wezenlijk belang voor de instandhouding van de staat als rechtsstaat. De rechtsstaat kan volgens hem zonder het schoolwezen niet bestaan. Luther wilde dan ook, dat de overheid zich uitgebreid met het onderwijs bezig ging houden, omdat de overheid in zijn opvatting rechtsgelieden en wetenschapsbeoefenaars nodig heeft. *Rechtschapen predikers zijn in de kerk nodig volgens Luther, maar in het wereldlijke regiment zijn betrouwbare juristen en andere wetenschapsbeoefenaars nodig, die volgens hem zeer wel profeet, priester of leraar genoemd kunnen worden.*

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Enschede-Noord

Het scribaat berust bij: S. van der Molen, Jan van Zutphenstraat 7, 7523 GX Enschede. Tel.: 053-355040.

Ned. Geref. Kerk van Hardinxveld-Giessendam

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op kandidaat F. H. Blokhuis te Schiedam, die dit beroep intussen heeft aanvaard.

De regio Schiedam had kandidaat Blokhuis intussen beroepbaar gesteld.

Ned. Geref. Kerk te Heerenveen

Op 15 oktober vindt de officiële opening plaats van het nieuwe kerkcentrum van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Heerenveen, aan de Oude Veenscheiding nr. 15 (de Greiden).

De Ned. Geref. Kerk van Heerenveen telt ruim 300 leden. Ten behoeve van

KOLOFON

Redactie

Drs H. Algra
T. Hoekstra
Drs H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds K. Muller
Ds E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15, 8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17, 3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Tel. 03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v. Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min. f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling):
f52,- per jaar of f28,- per half jaar. Voor studenten f42,- per jaar. Buitenland f74,- per jaar of f99,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

50 ct. per mm. Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist. Tel. 03404-22452. Postbus 244, 3700 AE Zeist.

een gemeentelijke herindeling, is het oude kerkgebouw aan de Kerkstraat in 1981 gesloopt. Tijdelijk is gebruik gemaakt van het kerkgebouw van de Ned. Hervormde Gemeente aan de Fok. Gezien de samenstelling van de kerkgemeenschap – een gedeelte is niet in Heerenveen woonachtig – en het ontbreken van een geschikte pastorie, ontstond de behoefte aan een eigen kerkcentrum, naar de eisen van de tijd en de specifieke behoefte van een streekgemeente.

Dit nieuwe centrum, ontworpen door architect Sipma te Heerenveen, bestaat uit een pastorie, vergaderruimten annex ontmoetingsruimte met de daarbij behorende voorzieningen en een kerkzaal, welke plaats biedt aan ca. 240 personen.

De bouw heeft in twee fasen plaatsgevonden; pastorie en vergaderruimten gereed in 1986, kerkzaal gereed medio 1988.

Bij de bouw, welke in regie is uitgevoerd door resp. bouwbedrijf Busstra te Luinjeberd en Bouwbedrijf Telgenhof-Jelleva te Heerenveen, is zoveel mogelijk

gebruik gemaakt van zelfwerkzaamheid van de leden.

De totale bouwkosten bedroegen ca. f800.000,-.

Voor meer informatie kunt u terecht bij: A. Bakker, Fluessen 61, Heerenveen. Tel. 05130-29314 of 02990-29944.

Ned. Geref. en Chr. Geref. Kerken van Heerenveen

p/a Oude Veenscheiding 15, 8446 LC Heerenveen, tel. 05130-20476.

Heerenveen, 6 september 1988

Onderwerp: regionale ontmoetingsdag 1988

Aan de raden van de Ned. Geref. en Chr. Geref. kerken in de drie noordelijke provincies.

Eerwaarde en waarde kerkeraadsleden.

Op verzoek van de regionale contactcommissie voor de beide kerkgenootschappen in de drie noordelijke provincies hebben de kerken van Heerenveen de organisatie van de komende regionale ontmoetingsdag ter hand genomen.

De regionale ontmoetingsdag zal gehouden worden op zaterdag 8 oktober in de Ned. Geref. Kerk van Heerenveen, Oude Veenscheiding 15 (wijk de Greiden). Op deze dag zullen de predikanten J. Kranenburg (N.G. emeritus-predikant van Groningen) en J. Plantinga (C.G. predikant van Groningen) antwoord geven op de vraag: „hoe leest u de Bijbel?”.

Het programma voor deze dag ziet er als volgt uit:

- vanaf 9.30 uur – ontvangst met koffie;
- 10.00 – opening en welkomstwoord;
- 10.15 – inleidingen van di. Kranenburg en Plantinga;
- 11.00 – koffiepauze;
- 11.30 – uiteengaan in zeven gespreks-groepen;
- 12.30 – broodmaaltijd in de groepen (voor broodjes wordt gezorgd);
- 13.15 – plenaire bespreking;
- ong. 14.30 – sluiting.

Wij verzoeken u vriendelijk zo spoedig mogelijk uw gemeente in te lichten over deze ontmoetingsdag.

Wij hopen op een gezegende dag.

Namens de beide kerkeraden,
K. Muller, praeses NGK
W. van 't Spijker, praeses CGK

Route naar de NG-Kerk: voorbij Motel (bij rotonde Heerenveen) rechtsaf richting De Greiden; bij in aanbouw zijnde militaire apotheek linksaf (Haskeruitgang); bij kruispunt met verkeerslichten rechtsaf (Oude Veenscheiding); aan het einde links het kerkgebouw.

Dr J. Veenhof over New Age

In het septembernummer van Soteria, kwartaalblad voor evangelische theologische bezinning, schrijft de Amsterdamse hoogleraar dr J. Veenhof over New Age als 'een kans en uitdaging voor christelijk leven en getuigenis'. Behalve op de achtergronden van New Age, gaat Veenhof vooral in op de relatie tot het christelijk geloof. New Age daagt christenen o.a. uit zich hernieuwd te bezinnen op onderwerpen als de verhouding tussen God en de wereld, de kosmische betekenis van Christus, de feministische theologie en vooral ook de charismatische vernieuwing. Konkluderend onderstreept Veenhof met name de noodzaak van een 'vernieuwd, verruimd, verdiept en verhoogd wereldbeeld'.

In hetzelfde nummer schrijft drs N. A. van der Leer, docent missiologie en gemeenteopbouw aan het baptistenseminarium te Bosch en Duin, over het nog vrij nieuwe vak gemeenteopbouw. Hij zet op een rij wat er de laatste jaren op dit terrein is gepubliceerd en onderzoekt hoe dit vruchtbaar gemaakt kan worden voor de praktijk. Het nummer bevat verder een theologisch portret van de zendingspionier J. Hudson Taylor en de tekst van een belangrijke verklaring van oekumenische en evangelische missiologen over evangelisatie.

Onder de uitvoerige boekbesprekingen die het nummer afsluiten, is de kritische reactie van dr. J. Verkuyl op de Nederlandse vertaling van de Wereldraaduitgave 'Mijn geloof en dat van mijn burens' (over de dialoog).

Het septembernummer van Soteria is à f8,50 (inkl. porto) verkrijgbaar bij uitg. Merweboek, Postbus 217, 3360 AE Slidrecht, tel. 01840-10224.

Een jaarabonnement kost f30,-.

„Wordt ons kind gemangeld door de basisvorming?

Het Centraal Beraad van samenwerkende organisaties, waarin samenwerken de V.C.O., de V.O.C.O., het V.S.G.B. en de st. Bijbel en onderwijs*, houdt op zaterdagmorgen 29 oktober a.s haar tweede regionale ontmoeting voor ouders, onderwijsgeevenden en schoolbestuurders van basis- en voortgezet onderwijs. Het bovenvermelde onderwerp wordt ingeleid door de heren A. A. Korevaar, directeur chr. basisschool te Barneveld en drs J. Schipper, conrector van het Jac. Fruytier-college te Apeldoorn. Basisvorming betreft zowel de leerlingen van het basis- als van het voortgezet onderwijs. Het onderwerp is van het grootste belang, juist ook vanwege de principiële kanten die eraan verbonden zijn, en wordt op een voor ieder begrijpelijke wijze behandeld. Daarom worden ouders, onderwijsgeevenden en schoolbestuurders bij het chr. onderwijs hartelijk uitgenodigd deze morgen, die duurt van 10 tot 1 uur, bij te wonen.

Plaats van samenkomst is de Chr. Pedagogische Akademie „Felua”, Prins Bernhardlaan 25 te Ede.

Nadere informatie: P. J. Polderman, tel. 023-245204.

* V.C.O. = Vereniging van christelijke onderwijsgeevenden bij het basis- en voortgezet onderwijs, opgericht 1955.
V.O.C.O. = Vereniging van bij het onderwijs betrokken christen-ouders.
V.S.G.B. = Verband van scholen van gereformeerde belijdenis.
Bijbel en Onderwijs = Studiecentrum op Bijbelse grondslag.

De Here is mijn herder.

In rust en vrede is heden ontslapen mijn lieve man en onze lieve vader

DIRK KUIJPER FZN

Emeritus-hoogleraar aan de Vrije Universiteit
echtgenoot van K. van der Zwaag

op de gezegende leeftijd van 80 jaar.

Velp (Gld.): K. Kuijper-van der Zwaag
De Bilt: F. Kuijper
Amsterdam: J. Kuijper

6881 NT Velp, 26 september 1988
Waldeck Pyrmontlaan 24

Na de rouwdienst heeft de begrafenis plaatsgehad op de Algemene Begraafplaats „Moscowa” te Arnhem op zaterdag 1 oktober j.l.

„Het recht om te wonen” in brochure-vorm verkrijgbaar

De causerie, die de heer C. Huizinga te Heerenveen op 28 maart 1987 tijdens de jaarvergadering van de persvereniging heeft uitgesproken, is in brochure-vorm verschenen.

De brochure „Het recht om te wonen (over de identiteit en de toekomst van onze kerken) kan worden verkregen door een bedrag, groot f5,-, over te maken op postrekening 404945 t.n.v. de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” te Leersum.

Voorts zijn bij de persvereniging voorradig:

„Jeremia” bijbelstudie van ds M. R. van de Berg	f10,-
„Antroposofie” van drs P. J. van Kampen	f3,50
De plaats van de vrouw in de gemeente van dr D. Holwerda, ds G. Janssen, Rev. Don. A. Coding en drs H. de Jong	f4,50
Exclusief porto	